

STORTINGET

Innst. 188 S

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra næringskomiteen

Dokument 8:15 S (2020–2021)

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag frå stortingsrepresentantane Geir Pollestad og Marit Arnstad om eit styrka lovverk for å sikra norsk eigarskap til skogen

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringa koma attende med forslag til innstrammingar i konsesjonsloven og anna lovverk med eit mål om å styrka det lokale norske eigarskapet til skog og grunn i Noreg.
2. Stortinget ber regjeringa koma attende med forslag til, ei lovendring som inneber at også sal av aksjeselskap som eig konsesjonspliktig areal, krev konsesjon.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsunn Lyngedal, Cecilie Myrseth, Nils Kristen Sandtrøen og Terje Aasland, fra Høyre, Margunn Ebbesen, Guro Angell Gimse, Kårstein Eidem Løvaas og Tom-Christer Nilsen, fra Fremskrittspartiet, Morten Ørsal Johansen og Bengt Rune Strifeldt, fra Senterpartiet, Geir Adelsten Iversen og lederen Geir Pollestad, fra

Sosialistisk Venstreparti, Torgeir Knag Fylkesnes, fra Venstre, André N. Skjelstad, og fra Kristelig Folkeparti, Steinar Reiten, viser til forslag i Dokument 8:15 S (2020–2021), Representantforslag om eit styrka lovverk for å sikra norsk eigarskap til skogen. Komiteen viser vidare til svarbrev fra statsråd Olaug Vervik Bollestad av 22. oktober 2020. Brevet er vedlagt innstillingen.

Komiteen understreker at personlig eierskap til landbrukseiendommer, både jord- og skogbrukseiendommer, er hovedregelen i Norge i dag. Om lag 80 pst. av landbrukseiendommene i Norge er bebodd, hvilket innebærer at det i stor grad er lokal eierskap til jord, skog og grunn.

Komiteen påpeker at eiendoms- og bruksstrukturen i landbruket og skogbruket påvirker en rekke faktorer som bosetting, sysselsetting, jordvern og drift av eiendommene. Komiteen mener landbruket spiller en viktig rolle i distriktene, og at næringen er viktig for bosetting over hele landet.

Komiteen påpeker at det er en restriktiv praksis med hensyn til å gi aksjeselskaper konsesjon på erverv av landbrukseiendommer. Av ca. 180 900 landbrukseiendommer i Landbruksregisteret er omtrent 2 500 eid av aksjeselskaper. Færre enn 1 000 eiendommer som er eid av aksjeselskap, er så store at de oppfyller kravene for konsesjonsplikt.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, påpeker at alle partiene på Stortinget i 2003 sluttet seg til forslaget om at det var unødvendig med konsesjonsplikt ved erverv av aksjer eller aksjeselskap. Stortinget var informert om at noen av de eksisterende selskapene var av betydelig størrelse,

slik som eiendommen i Namdalen som nå har blitt solgt til det tyske selskapet LAM. Flertallet viser til at opphevelsen av konsesjonsplikten i slike tilfeller ble begrunnet med at det fantes få slike selskaper, at det sjelden ble gitt avslag eller satt vilkår til disse, og at det kunne stilles vilkår i forbindelse med at selskapet kjøpte landbrukseiendom. Dette er ikke endret.

Flertallet merker seg at landbruks- og matministeren mener at reglene i konsesjonsloven er egnet til å ivareta hovedregelen om personlig eierskap til landbrukseiendommer i Norge.

Komiteen viser til at det har kommet inn to høringsinnspill til representantforslaget, ett fra NORSKOG og ett fra Norges Bondelag.

Komiteen merker seg at Norges Bondelag mener konsesjonsloven ikke er god nok for å ivareta de landbrukspolitiske målene Stortinget har satt, og mener oppkjøpet i Namdalen i Trøndelag er et eksempel på det. Bondelaget mener adgangen til å gi aksjeselskap konsesjon på erverv av landbrukseiendom må strammes inn, fordi eierformen nøytraliserer loven. Norges Bondelag fremholder at salg av aksjeselskap som eier konsesjonspliktig areal, også må underlegges konsesjonsplikt, og ber Stortinget slutte seg til forslaget.

Komiteen merker seg at NORSKOG mener det kan være hensiktsmessig med en samlet gjennomgang av konsesjonsloven og tilgrensende lover for å se på hensiktsmessigheten i reguleringen av konsesjoner i landbruket. NORSKOG påpeker at konsesjonsloven har vært justert og endret flere ganger siden 1909, og at loven som følge av det inneholder noen ulogiske konstruksjoner og løsninger som er lite hensiktsmessige i dag. NORSKOG mener representantforslaget vil bidra til nok en stykkevis og oppdelt behandling av konsesjonsloven, og ber Stortinget om ikke å vedta forslaget.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at regjeringen Solberg har fjernet priskontrollen på rene skogeiendommer. Dette har bidratt til økte priser på skogeiendommer flere steder i landet. Disse medlemmer ser det som viktig å sikre en forvaltning av skogen som fordelar ressursene på flere hender, og som bidrar til verdiskaping og arbeidsplasser lokalt. Disse medlemmer mener at det må gjeninnføres kontroll av prisene på rene skogeiendommer slik som for andre landbrukseiendommer, for å sikre spredt eierskap og mulighet for helhetlig forvaltning

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til lovendring for innføring av pris-

kontroll på rene skogeiendommer, for å sikre spredt eierskap og mulighet for helhetlig forvaltning.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener regjeringen bør endre konsesjonsloven og prisreguleringer for å skape et fritt marked for kjøp og salg av skogeiendom. Dette vil etter disse medlemmers oppfatning føre til bedre utnyttelse av verdiskapingspotensialet i skognæringen.

Disse medlemmer merker seg at det tyske selskapet LAM kunne ha kjøpt skogeiendommen i Namdalen også under den rød-grønne regjeringen, fordi regelverket har vært uendret siden 2003, da Senterpartiet selv var med på å vedta konsesjonsloven.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er enige i at en stykkevis og delt behandling av et så viktig lovverk er uheldig. Det er en viktig grunn til at vi har gått mot regjeringen Solbergs fremstøt for å få liberalisert mest mulig av konsesjonslovgivningen uten hensyn til om de foreslåtte løsningene er rasjonelle eller faglig holdbare. Disse medlemmer merker seg at NORSKOG påpeker at konsesjonsloven inneholder ulogiske konstruksjoner som er lite hensiktsmessige i dag. Disse medlemmer peker på at representantforslagets formål er å rette opp en slik ulogisk konstruksjon som innebærer at det ikke er skogen, men organiseringen av eierform, som avgjør om en skog er underlagt konsesjonsplikt eller ikke. Disse medlemmer mener dette er ulogisk og lite hensiktsmessig i dag.

Disse medlemmer baserer sitt standpunkt på hvilke politiske løsninger vi i 2021 mener er de beste for fremtiden.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, merker seg at det Senterpartiet nå betegner som en «ulogisk konstruksjon» og et «paradoks» er følgen av den nye konsesjonsloven som ble vedtatt av et bredt flertall på Stortinget i 2003. Flertallet merker seg også at den rød-grønne flertallsregjeringen, der Senterpartiet i åtte år hadde landbruksministeren, ikke på noe tidspunkt foreslo å innføre konsesjonsplikt på overdragelse av aksjer i selskaper som eier skogeiendommer. Flertallet tilrår at forslaget ikke vedtas.

Medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at konsesjonslovane i meir enn 100 år har vore eit viktig verkemiddel for å sikra nasjonalt eigarskap til naturressursane. For ein ressurs som skogen har lovane også bidrege til å sikra lokalt og personleg eigarskap.

Desse medlemene meiner norske skogar skal vera utgangspunktet for verdiskaping i ein norsk skogindustri. Norske skogar skal ikkje vera eit reiskap for spekulasjon og plassering av kapital for fond, aksjeselskap og kapitalsterke einskildpersonar.

Regjeringa Solberg har sidan 2013 hatt fleire åtak på konsesjonslovane. Mykje av dette er blitt stogga av stortingsfleirtalet, og desse medlemene er positive til at regjeringa har lagt bort planane om ytterlegare liberalisering.

Desse medlemene viser til at saka som har utløyst dette representantforslaget, gjeld ein forretningsmann som har selt 600 000 dekar skog og utmark i Namdalen til eit tysk selskap.

Desse medlemene meiner det er eit paradoks at skogeigedommar som ligg til eit AS, kan seljast utan krav om konsesjon, når den same eigedommen ville kravd konsesjon om han var i personleg eige. Fellesskapet si interesse med å føre tilsyn med eigarskapet til skogen er lik utan omsyn til korleis eigarskapet er organisert. Skal ein nå målet om å sikre aktivt, privat, lokalt og nasjonalt eigarskap til skogressursane i Noreg, krevst det at ein strammar inn konsesjonsloven og andre lovar slik at regelverket er treffsikkert.

Desse medlemene fremmer på denne bakgrunnen følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa koma attende med forslag til innstrammingar i konsesjonsloven og anna lovverk med eit mål om å styrka det lokale norske eigarskapet til skog og grunn i Noreg.»

«Stortinget ber regjeringa koma attende med forslag til ei lovendring som inneber at også sal av aksjeselskap som eig konsesjonspliktig areal, krev konsesjon.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringa koma attende med forslag til innstrammingar i konsesjonsloven og anna lovverk med eit mål om å styrka det lokale norske eigarskapet til skog og grunn i Noreg.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringa koma attende med forslag til ei lovendring som inneber at også sal av aksjeselskap som eig konsesjonspliktig areal, krev konsesjon.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringa komme tilbake til Stortinget med forslag til lovendring for innføring av pris-kontroll på rene skogeigedommer, for å sikre spredt eierskap og mulighet for helhetlig forvaltning.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:15 S (2020–2021) – Representantforslag frå stortingsrepresentantane Geir Pollestad og Marit Arnstad om eit styrka lovverk for å sikra norsk eigarskap til skogen – vedtas ikkje.

Oslo, i næringskomiteen, den 21. januar 2021

Geir Pollestad

leder

André N. Skjelstad

ordfører

**DET KONGELIGE
LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENT**

Statsråden

Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref	Vår ref	Dato
	20/1410-	22. oktober 2020

Dokument 8:15 S (2020-2021) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Pollestad og Marit Arnstad - Om et styrket lovverk for å sikre norsk eierskap til skogen

Hva saken gjelder

Representantene Geir Pollestad og Marit Arnstad har fremmet følgende forslag:

Stortinget ber regjeringa koma attende med forslag til innstrammingar i konsesjonsloven og anna lovverk med eit mål om å styrka det lokale norske eigarskapet til skog og grunn i Noreg.

Stortinget ber regjeringa koma attende med forslag til, ei lovendring som inneber at også sal av aksjeselskap som eig konsesjonspliktig areal, krev konsesjon.

I begrunnelsen for forslagene er det vist til at den sittende regjering siden 2013 har arbeidet for å "fjerne mest mogleg av konsesjonsplikta", og at et tysk selskap nylig har overtatt en eiendom på 600 000 dekar skog uten konsesjonsbehandling fordi den var eiet av et aksjeselskap. Forslagstillerne gir uttrykk for at norsk skog ikke bør være et redskap for spekulasjon og plassering av kapital for fond, aksjeselskap og kapitalsterke enkeltpersoner, og at regelverket derfor bør strammes inn.

Lokalt eierskap til skog og grunn

Representantene etterlyser innstramminger i konsesjonsloven og annet lovverk med det formålet å styrke det lokale norske eierskapet til skog og grunn.

Konsesjonslovens regler og landbruksmyndighetenes praktisering

Konsesjonsloven har til formål å regulere og kontrollere omsetningen av fast eiendom for å oppnå et effektivt vern om landbrukets produksjonsarealer og sikre eier- og bruksforhold som er mest gagnlig for samfunnet. Flere hensyn kan tilgodeses, blant annet framtidige generasjoners behov, landbruksnæringen og bosettingen. Målet for eiendoms- og bruksstrukturen i landbruket går fram av jordloven § 1, og har betydning for praktiseringen av konsesjonslovens regler. Målet er bl.a. å bidra til tjenlig eiendoms- og bruksstruktur hvor bosetting og sysselsetting står sentralt. Disse hensynene ivaretar også lokalt eierskap.

Gjeldende konsesjonslov fastsetter at den som erverver bebygd eiendom med mer enn 35 dekar fulldyrka og overflatedyrka jord eller med mer enn 100 dekar totalareal, må søke konsesjon på ervervet. I 2019 var det ca. 122 300 bebygde landbrukseiendommer som falt inn under arealgrensen for konsesjonsplikt. Det er ingen arealgrense for konsesjonsplikt ved erverv av ubebygd eiendom, og antallet slike landbrukseiendommer var i 2019 ca. 16 000 eiendommer.

Konsesjonsplikten gjelder uavhengig av om den som erverver er en person, en stiftelse eller et aksjeselskap. Loven fastsetter imidlertid unntak fra konsesjonsplikt når nær slekt eller odelsberettiget erverver eiendommen. Hvis et aksjeselskap erverver, må selskapet alltid søke konsesjon.

I henhold til loven kan et aksjeselskap få konsesjon. I tråd med forarbeidene og rundskriv M-3/2017 forutsetter departementet at eierformen aksjeselskap må by på fordeler i forhold til personlig eie for at det skal være aktuelt å gi konsesjon. I 2019 avgjorde landbruksmyndighetene 2 557 alminnelige konsesjonssaker.¹ Landbruksmyndighetene ga avslag på konsesjon i 2,5 % av sakene. Av de totalt 2 557 søknadene var 47 søknader fra aksjeselskap som ervervet konsesjonspliktig landbrukseiendom. I 33 saker hvor aksjeselskaper søkte konsesjon ble konsesjon innvilget, og i 14 saker ble det gitt avslag på konsesjon (nær 30 %). Har et aksjeselskap først fått konsesjon kan aksjene selges videre uten at konsesjonsloven kommer til anvendelse.

Bosetting på landbrukseiendom

I 2019 var det ca. 180 900 landbrukseiendommer som var registrert i SSBs statistikkbank som landbrukseiendommer. Ca. 144 000 av disse var bebygd med bolighus. Arealkravene for reglene om boplikt omfatter bare ca. 68 700 av disse eiendommene. Nær 80 % av eiendommene som var bebygd med bolighus var bebodd i 2019.

Salg av aksjer/aksjeselskap som eier konsesjonspliktig eiendom

Representantene etterlyser en lovendring som innebærer at også salg av aksjeselskap som eier konsesjonspliktig areal krever konsesjon.

¹ KOSTRA landbruk 2019

Konsesjonslovens regler

Erverv av aksjer i et selskap som eier konsesjonspliktig eiendom krever ikke konsesjon etter gjeldende regler, heller ikke erverv av hele aksjeselskapet. Slike erverv var imidlertid i nokså stor utstrekning konsesjonspliktige i perioden fra 1931 til 2003. Formålet med den da gjeldende konsesjonsplikten var å hindre omgåelser av konsesjonsplikt ved at eiendom reelt sett skiftet eier, uten at det skjedde gjennom en formell eiendomsoverdragelse.

Begrunnelsen for opphevelsen av konsesjonsplikt ved aksjeerverv i 2003 var at det var få slike selskaper, det ble sjelden gitt avslag eller satt vilkår,² og at det kunne stilles vilkår i forbindelse med at selskapet kjøpte landbrukseiendom. I tillegg var det vanskelig å kontrollere aksjeoverdragelser. Departementet pekte i Ot.prp. nr. 79 (2002-2003) på at noen få av de eksisterende selskapene som opphevelsen ville få betydning for antakelig kunne eie eiendommer av en betydelig størrelse. Et samlet Storting gikk inn for å oppheve bestemmelsen.

Aksjeselskaper som eier av landbrukseiendom i dag

SSBs statistikk fra 2019 over landbrukseiendommer³ viser at av de ca. 180 900 eiendommene i landbruksregisteret, var det ca. 2 500 eiendommer som var eid av et aksjeselskap. Mindre enn 1 000 av dem var av en slik størrelse at de oppfylte arealkravene for konsesjonsplikt.

Mine vurderinger

Begge de to forslagene fra representantene har sammenheng med hvilken eiendoms- og bruksstruktur vi ønsker å ha i landbruket. Jeg mener at dette er et viktig spørsmål. Eiendoms- og bruksstrukturen kan påvirke utviklingen innen mange ulike politikkområder innenfor landbruks- og arealpolitikken, blant annet bosettingen, sysselsettingen, avgang av produktive landbruksarealer (jordvern) og driften på eiendommene. Endringer i eiendoms- og bruksstrukturen skjer imidlertid over lang tid, og har flere årsaker enn endringer i regelverket.

Vi har i dag ulike regler som innvirker på eiendoms- og bruksstrukturen. Jeg vil særlig fremheve reglene i konsesjonsloven og jordloven. Etter mitt syn viser gjennomgangen over at reglene i konsesjonsloven er godt egnet til å ivareta samfunnsbehovene.

Redegjørelsen over viser at:

- konsesjonsplikten omfatter svært mange landbrukseiendommer, og at det er en restriktiv praksis med hensyn til å gi aksjeselskaper konsesjon på erverv av slike eiendommer. Det er dermed liten grunn til å tenke seg at eierforholdene til landbrukseiendom er i endring slik at det blir mange upersonlige eiere.
- hovedtyngden av landbrukseiendommene er bebodde, nær 80 %. Det er grunn til å tro at det er eierne selv som bruker eiendommene til beboelse. Det innebærer at det i stor grad er lokalt eierskap til jord, skog og grunn i Norge.

² I perioden 1993-1995 ble det avgjort 51 saker som gjaldt erverv av aksjer. I perioden 1996-2001 ble det avgjort 96 saker. Det ble avgjort sju saker i 2002.

³ Eiendommer med minst fem dekar jordbruksareal og/eller 25 dekar produktivt skogareal.

- et samlet Storting i 2003 ga sin tilslutning til at det var unødvendig med konsesjonsplikt ved erverv av aksjer eller aksjeselskap. Dette til tross for at noen av de eksisterende selskapene var av betydelig størrelse. Opphevelse ble begrunnet med at det var få slike selskaper, det ble sjelden gitt avslag eller satt vilkår, og at det kunne stilles vilkår i forbindelse med at selskapet kjøpte landbrukseiendom. Situasjonen er den samme i dag.

Gjeldende konsesjonsregler bygger på at personlig eierskap til landbrukseiendommer er hovedregelen i Norge. Det gjelder både eiendommer som består av jord og skog. Slik mener jeg det fortsatt bør være.

Erverv av aksjer i et selskap som eier konsesjonspliktig eiendom krever ikke konsesjon etter gjeldende regler. Når det først er gitt konsesjon til et aksjeselskap kan aksjene altså selges videre uten at konsesjonsloven kommer til anvendelse. Det må derfor gjøres grundige vurderinger av om eierformen aksjeselskap byr på fordeler i forhold til personlig eierskap når et aksjeselskap søker om konsesjon.

Reglene i konsesjonsloven er etter min mening egnet til å ivareta hovedregelen om personlig eierskap til landbrukseiendommer i Norge, og jeg er derfor ikke enig med forslagstillerne i at det er behov for endring av reglene nå.

Jeg vil tilføye at handlingsrommet for en eventuell innstramming er snevert fordi Norge gjennom EØS-avtalen har forpliktet seg til fri bevegelse av varer, tjenester, personer og kapital innen avtaleområdet. Omsetning av fast eiendom faller inn under traktatens bestemmelser om fri bevegelse av kapital. Dette har betydning for det offentlige kontroll med omsetning av eiendommer og rettigheter. Reglene må være like for nordmenn og andre EØS-borgere. Reguleringen kan heller ikke bli mer omfattende enn det som er nødvendig for å nå nasjonale mål.

Med hilsen

Olaug Bollestad

